

Študijná príručka: Staroveký Rím (Kráľovstvo a Republika)

Táto príručka je navrhnutá na preverenie a prehĺbenie vedomostí o kľúčových obdobiach starovekého Ríma – kráľovskej dobe a republike. Obsahuje kvíz s krátkymi odpoveďami, kľúč správnych odpovedí, námety na esej a komplexný slovník dôležitých pojmov. Všetky informácie vychádzajú výhradne z poskytnutého zdrojového kontextu.

Kvíz: Overte si svoje vedomosti

Odpovedzte na nasledujúcich desať otázok v rozsahu dvoch až troch viet. Svoje odpovede si overte v kľúči správnych odpovedí.

1. Opíšte legendu o založení Ríma, vrátane kľúčových postáv.
2. Aký bol vplyv Etruskov na raný Rím a v čom tento národ vynikal?
3. Ako bola organizovaná vláda v Rímskej republike? Spomeňte konzulov a senát.
4. Vysvetlite príčiny sporov medzi patricijmi a plebejcami a význam Zákonov 12 tabúl.
5. Čo bolo príčinou púnskych vojen a aký bol výsledok tretej púskej vojny?
6. Prečo je kartáginský vojvodca Hannibal považovaný za jedného z najschopnejších vojvodcov staroveku?
7. Aký problém sa snažili riešiť bratia Gracchovci a aký bol ich osud?
8. Stručne opíšte Spartakovo povstanie a jeho konečný výsledok.
9. Čo bol I. triumvirát a ako sa Július Caesar stal diktátorom?
10. Vysvetlite, ako vznikol II. triumvirát a ako jeho rozpad viedol ku koncu republiky.

Kľúč správnych odpovedí

1. **Legenda o založení Ríma:** Podľa legiend bol Rím založený v roku 753 pred Kr. bájnymi bratmi Romulom a Remom, potomkami trójskeho hrdinu Enea. Bratov podľa povesti vychovala vlčica, ktorá sa stala symbolom mesta. Po spore o to, kto bude vládnuť, Romulus zabil Rema a stal sa prvým panovníkom.
2. **Vplyv Etruskov:** Etruskovia boli významní susedia Rimanov a podľa odborníkov bol Rím pravdepodobne jedným z etruských miest. Boli to vynikajúci hutníci, remeselníci a obchodníci, ktorí ako prví v Taliansku poznali železo. Poslední traja králi v Ríme mali etruský pôvod, čo svedčí o ich silnom vplyve.
3. **Vláda v republike:** Na čele Rímskej republiky stáli dvaja každoročne volení konzuli, ktorých sprevádzalo 12 liktorov. V mimoriadnych situáciách mohol dočasne vládnuť diktátor. Kľúčovým poradným orgánom bol senát, ktorý mal 300 členov pochádzajúcich spočiatku len z radov patricijov.
4. **Spory a zákony:** Spory medzi bohatými patricijmi a chudobnými plebejcami pramenili z nerovného politického postavenia plebejcov. Významným krokom k dohode bolo prijatie Zákonov 12 tabúl okolo roku 450 pred Kr., ktoré obsahovali rímske obyčajové právo a boli verejne vystavené, čím sa zabránilo ich účelovému výkladu patricijmi.
5. **Púnske vojny:** Púnske vojny boli série troch konfliktov medzi Rímom a Kartágom o nadvládu v Stredomorí. V poslednej, tretej púskej vojne (149–146 pred Kr.) Rimania definitívne zničili Kartágo. Po tomto víťazstve obsadili aj Macedóniu, Grécko a postupne aj ďalšie helenistické štáty.
6. **Hannibal:** Hannibal bol kartáginský vojvodca, ktorý sa preslávil v druhej púskej vojne. Bol považovaný za jedného z najlepších vojvodcov vďaka svojej schopnosti znášať útrapy, strategickému géniu, ktorý sa prejavil pri prechode cez Alpy, a vodcovským schopnostiam, keďže vždy išiel prvý do boja a posledný z neho odchádzal.
7. **Bratia Gracchovci:** Tribúni ľudu, bratia Gracchovci, sa snažili riešiť problém rastúceho počtu bezzemkov tým, že navrhovali pridelovanie štátnej pôdy chudobným, aby si mohli založiť malé

hospodárstva. Ich reformy narazili na odpor patricijov, čo viedlo k nepokojom, pri ktorých obaja bratia zahynuli.

8. **Spartakovo povstanie:** V rokoch 73 až 71 pred Kr. viedol otrok a gladiátor Spartakus rozsiahle povstanie otrokov. Jeho armáda, tvorená najmä gladiátormi s bojovými skúsenosťami, viackrát porazila rímske légie. Rímania nakoniec povstanie potlačili a zajatých vzbúrencov kruto popravili.

9. **I. triumvirát a Caesar:** I. triumvirát bola tajná dohoda troch mužov – Crassa, Pompeia a Caesara – s cieľom získať všetku moc v Ríme. Po Crassovej smrti a víťazstve v občianskej vojne nad Pompeiom sa Július Caesar stal diktátorom. Svoju moc si upevnil vďaka vojenským úspechom vo vojne s Galmi.

10. **II. triumvirát a koniec republiky:** Po Caesarovej vražde vznikol II. triumvirát, ktorý tvorili Antonius, Lepidus a Octavius. Po porážke Caesarových vrahov vypukli spory medzi Octaviom a Antoniom, ktorý sa spojil s egyptskou kráľovnou Kleopatrou. Octavius zvíťazil, zmocnil sa Egypta a stal sa jediným vládcom, čím sa Rímska republika definitívne skončila.

Námety na eseje

Nasledujúce otázky sú určené na hlbšiu analýzu a syntézu informácií. Vyžadujú si premyslenú a štruktúrovanú odpoveď.

1. Porovnajte politické a spoločenské zriadenie Ríma počas kráľovskej doby a obdobia republiky. Zamerajte sa na zmeny v spôsobe vlády, právach občanov a rozdelení spoločnosti.
2. Analyzujte príčiny, priebeh a dôsledky sporov medzi patricijmi a plebejcami. Ako tieto konflikty formovali politický a právny systém Rímskej republiky?
3. Diskutujte o kľúčových faktoroch, ktoré viedli k expanzii Ríma z mestského štátu na vládcu Stredomoria. Zvážte vojenské, politické a hospodárske aspekty tohto rozmachu.
4. Vysvetlite, aké hospodárske a spoločenské problémy prispeli ku kríze a následnému pádu Rímskej republiky v 1. storočí pred Kr.
5. Posúďte úlohu významných osobností, ako boli Hannibal, Július Caesar a Octavius, pri formovaní dejín Rímskej republiky. Ako ich individuálne činy a rozhodnutia ovplyvnili jej osud?

Slovník kľúčových pojmov

Pojem	Definícia
Apeninský polostrov	Polostrov v tvare čižmy, dnešné Taliansko.
bezzemok	Chudobný človek nevlastniaci pôdu.
diktátor	Vládca s neobmedzenou mocou.
etnikum	Skupina ľudí, ktorých spája spoločný historický pôvod, rasový typ, jazyk, kultúrne tradície.

Etruskovia	Mocný a významný národ.
gladiátor	Starorímsky zápasník bojujúci v aréne.
liktor	Rímsky úradník v službách konzula, jeho symbolom bola sekera a prúty.
patricijovia	Rímski plnoprávni a majetní občania.
plebejci	Slobodní občania bez politického vplyvu.
provincia	Územie spravované Rómom.
republika	Štát, o verejných veciach rozhodujú pomocou svojich zástupcov občania.
senát	Zbor starších vážených občanov, ktorí riadili štát.
triumvirát	Trojica vládcov.